és rendkívüli eszközökk mibenléte, az elhunytból történő szervkivétel. Nemcsak arra fontos választ adni a döntés előtt álló embernek, hogy miről és minként kell döntenie hozzátartozója vagy saját haldoklása idején (táplálék és folyadék biztosítása, a halálba segítés kérése, előzetes rendelkezés készítése), hanem kifejtést igényel az is, hogy a katolikus egyház mit tanít a test és a lélek kapcsolatáról, valamint a betegek szentségéről.

A 6. fejezet („Együttműködés a rosszal") az egészségügy és a gyógyítás során előforduló, erkölcsi kimenetelében bizonytalan esetekben ismerteti a helyes erkölcsi döntést. A következő témákat veszi sorra: a fogamzásgátló szerek gyógyszerészi kiadása, az egészségügyi személyzet mások rossz tetteivel való együttműködése, a botrány, az erkölcsileg kétes eredetű védőoltások alkalmazása. Itt kerül elő a vérátömlesztés Jehova Tanúi általi tilalmának kérdése, a sziámi ikrek szétválasztásának elfogadhatósága, valamint a mellrákra való genetikai hajlam miatt végzett melleltávolítás erkölcsi értékelése is. A szerzők kitérnek a katolikus kórházak dolgozóinak felelősségére és törvényes védelmére, illetve az amerikai egészségügyi biztosítás visszásságaira is.

Az emberi test tiszteletét állítva a középpontba, a 7. fejezet viszonylag új keletű kérdéseket vitat meg a szervátültetéssel, a nemi átalakító műtéttel, a tetoválással és a védőoltások megtagadásával kapcsolatosan. A körülmetélésről szóló vélemény is itt kerül említésre, ez azonban kizárólag Janet E. Smith nézetét tükrözi.

Az utolsó (8.) fejezet a mindenki által ismert Tízparancsolat parancsai (Kiv 20,2–3.7–8.12–17) alapján foglalja össze a betegek és az egészségügyi dolgozók egymás felé, illetve a sajátos állapotukban és helyzetükben tanúsítandó erkölcsös magatartásának alapvető ismérveit. A szerzők hangsúlyozzák: bármilyen döntés születik is a nehéz helyzetekben, végső soron Isten dönt életről és halálról.

A könyv rendkívül olvasmányos, letisztult és világos gondolatvezetése a bioetikában kevésbé jártas érdeklődő számára is érthetően magyarázza el a katolikus tanítást az adott kérdésben. A szakfogalmak magyarra való átültetése pontos, a fordítót és a lektorokat illeti ezért köszönet. Fontos megemlíteni, hogy az aktuális szakirodalom magyar elérhetősége is szerepel a lábjegyzetekben, s néhol a magyar sajátosságok is megjelennek a hivatkozásokban egy-egy speciális kérdéssel kapcsolatban (például 47. lábjegyzet).

Külön értéke a műnek, hogy zárásként „Hasznos források" címmel általános katolikus bioetikai forrásgyűjteményt, valamint minden egyes fejezethez külön-külön összeállított irodalomjegyzéket közöl, mely segíti az olvasót az adott témában való további elmélyülésben. Vélhetően a lektoroknak (Szabó Ráhel OP és Jobbágyi Gábor professor emeritus) köszönhető a további magyar nyelvű ajánlott irodalom összeállítása, amely a magyarul megjelent bioetikával foglalkozó művek tára.

Összességében elmondható, hogy Smith és Kaczor könyve értékes és hiánypótló mű a magyar katolikus könyvpiacon. Súlyos döntéshelyzeteket érthetően kifejtő és mindvégig a katolikus tanítás talaján álló szakkönyvként ajánlható nemcsak a bioetikát tanítóknak és az érdeklődőknek, hanem legfőképpen azoknak, akik személyes, életbevágó kérdésekben a hitüknek megfelelőn szeretnének döntést hozni.

Kék Emerencia

Marco La Loggia – Émile Pécheul: Ezek ám a terapeuták! A sivatagi atyák lelkivezetése

Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2017.

A korai szerzetesség irodalma gazdagon terített asztalt kínál nemcsak a lelki életben

utat kereső hívőnek, hanem a psziché világát kutató tudósnak vagy gyógyulni kívánó, kereső embernek is. A sivatagi atyák bölcs mondásainak, a keleti szerzetesek írásainak a kortárs pszichológiával való párbeszédéből nagyszerű szintézisek születtek már eddig is, elég, ha Anselm Grün bencés szerzetes nevére gondolunk, akinek számos könyve olvasható magyarul. A pszichológia jelen van a kortárs közbeszéd és gondolkodás szinte minden területén, már-már a kultúra alapszövetének tekinthető, s ezért mindenképpen fontos és ígéretes vállalkozás minden olyan könyv megjelentetése, mely az autentikus keresztény spiritualitás és a pszichológia találkozási pontjaira hívja fel a figyelmet.

A két francia pszichoterapeuta nevével fémjelezett könyvecske címe Alexandriai Filón *De vita contemplativa* c. írására utal (magyarul Adorjáni Zoltán fordításában jelent meg 2008-ban), melyben az egyiptomi metropolisz közelében élő zsidó aszkétákat a szerző *therapeutész*nek hívja, s meg is magyarázza, hogy a görög szó kettős jelentése miatt hívják őket így: egyrészt az Istennek való odaadottságuk, a kultuszban való elkötelezettségük, másrészt a gyógyítás, mégpedig önmaguk és mások gyógyítása miatt. Ebben az értelemben használja a francia szerzőpáros is a terapeuta elnevezést a sivatagi atyákra, s arra vállalkoznak, hogy párbeszédet kezdeményezzenek az egyiptomi pusztaság szerzeteseinek bölcs mondásokban és történetekben megőrzött lelkivezetési gyakorlata, valamint a Palo Alto-i iskolához köthető új, rövid pszichoterápiák kulcsfogalmai között.

A könyv könnyed, érthető hangnemben veszi végig a neuro-lingvisztikai programozás terápiás módszereihez köthető alapfogalmakat, mint például az átkeretezést, a modellezést vagy a spiritualizációt, s a korai szerzetesség irodalmának fontos gyűjteményéből, az apoftegmákból idézve keresi ezek meglétét az atyák gyakorlatában. A könyv kiemeli a metaforák szerepét a kognitív pszichoterápiás folyamatban, s a szerzők praxisából származó konkrét példákkal gazdagítja az így kirajzolódó képet.

Az élvezetes olvasmánynak tekinthető könyvecskének ugyanakkor van egy nagyon komoly szépséghibája: a sivatagi atyáktól idézett mondások jó részének nincs köze az első századok szerzeteseihez. A magyar kiadásból könyvészetileg sajnos beazonosíthatatlan, a lábjegyzetekben „Bons mots et facéties des pères du désert" néven szereplő, a szerzőpáros által sokat idézett forrás valójában az Agapé Kiadó gondozásában *A sivatagi atyák bölcs humora* címen megjelent könyv, melynek szerzője R. Kern álnéven az olasz Piero Gribaudi kiadó, aforizma- és meseíró. A benne szereplő történetek pedig a szerzetesi hagyomány által ihletett „utángyártott" mondások, fikciók, melyek körülbelül úgy viszonyulnak az első századok szerzetesi hagyományához, mint a magyar nóta az ősi, kárpát-medencei népdalkincshez. Így a könyv nagy részében a kortárs pszichológia akarva-akaratlanul csak egy szellemes, pszichológiai vénával megáldott 20. századi irodalmárral lép párbeszédbe, nem pedig a sivatag szent szerzeteseivel. Ennek köszönhetően persze a párbeszéd sokkal könnyebbnek tűnik, mint amilyen valójában, s elsikkadnak azok a témák, melyekben a sivatagi atyák és a kortárs pszichológia útjai nagyon különböző irányba mutatnak.

Ezzel együtt jó haszonnal lehet forgatni a vidám kis könyvet, de mellé olvasva a magyarul megjelent autentikus korai szerzetesi forrásokat (melyek jelentős része sajnos kimaradt a bibliográfiából) érdemes élni a gyanúperrel, hogy a „pszichikai és spirituális szint újraegyesítése", melyet a szerzők célul tűznek ki, lényegesen összetettebb feladat, mint azt a könyvecske sugallja.

Baán Izsák